

Protocol Dyslexie

Aanpak bij leesproblemen, spellingproblemen en dyslexie

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	3
2	DYSLEXIE IN HET KORT	3
3	KENMERKEN DYSLEXIE	4
4	ZORGNIVEAUS	4
4.1	ZORGNIVEAU 1	4
4.2	ZORGNIVEAU 2	5
4.3	ZORGNIVEAU 3	5
4.4	ZORGNIVEAU 4	6
5	DIAGNOSTISCH ONDERZOEK EN DYSLEXIEVERKLARING	6
6	STAPPENPLAN RISICOLEZERS EN –SPELLERS	8
7	SPECIALE MAATREGELEN EN HULPMIDDELEN	9
8	ONDERSTEUNING	9
9	VOORTGEZET ONDERWIJS	9
10	BIJLAGEN	10
10.1	BIJLAGE 1 – GROEP 1-2	10
10.2	BIJLAGE 2 – GROEP 3	11
10.3	BIJLAGE 3 – GROEP 4	12
10.4	BIJLAGE 4 – BOVENBOUW	14
10.5	BIJLAGE 5 – DYSLEXIEKAART	0
10.6	BIJLAGE 6 – STAPPENPLAN RISICOLEZER EN -SPELLERS	1

1 INLEIDING

In Nederland heeft ongeveer tien procent van de leerlingen op de basisschool moeite met leren lezen en spellen. Ongeveer drie procent van deze leerlingen heeft problemen met lezen en spellen als gevolg van dyslexie. Goed kunnen lezen en spellen is belangrijk om te kunnen functioneren in onze geletterde maatschappij. Zonder opleiding kom je tegenwoordig lastig aan het werk. In de laatste jaren van de twintigste eeuw is er een serieus begin gemaakt met het terugdringen van het functioneel analfabetisme in Nederland. Terugkijkend op deze periode mag geconstateerd worden dat voorkomen beter is dan genezen: als kinderen met preventieve maatregelen beter kunnen worden voorbereid op datgene wat ze gaan leren, dan kunnen ze beter meedoen in de klas en vallen ze minder uit. Alles begint met goed onderwijs. De algemene doelstelling van de begeleiding van leerlingen met lees- en spellingproblemen en dyslexie is het bereiken van een zo hoog mogelijk niveau van functionele geletterdheid.

Het dyslexieprotocol van De Kameleon is geschreven aan de hand van de landelijk ontwikkelde dyslexieprotocollen (Expertisecentrum Nederlands), en geeft houvast bij het stap voor stap opsporen van lees- en spellingproblemen, het signaleren van dyslexie, het bieden van de juiste hulp en het begeleiden van dyslectische leerlingen.

2 DYSLEXIE IN HET KORT

De definitie die wij binnen het onderwijs hanteren is de definitie van het SDN (Stichting Dyslexie Nederland): 'Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en/ of vlot toepassen van het lezen en /of het spellen op woordniveau'.

Onder hardnekkig probleem wordt het volgende verstaan: 'Het vaardigheidsniveau van lezen op woordniveau en /of spelling ligt significant lager, gegeven diens leeftijd en omstandigheden, dan wordt gevraagd. Er is een bepaalde mate van didactische resistentie als het probleem in het aanleren en toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau (zonder gebruik te kunnen maken van een tekst) blijft bestaan ook wanneer voorzien wordt in adequate remediërende instructie en oefening'.

De schattingen over het percentage dyslectici lopen uiteen van 1%-3,5%.

Wat zijn de oorzaken van dyslexie: De lees-/spellingsproblemen zijn een gevolg van een onvolledig en/of moeizame automatisering van het lees-/spellingproces. De problemen spitsen zich toe op het vlot herkennen van de klankstructuur van woorden en het omzetten van schrift in een corresponderende klankcode. Kinderen met dyslexie, lezen en spellen vaak langzaam en maken soms ook veel fouten. De problemen nemen toe naarmate de lees- of spellingtaak complexer wordt en bij tijdsdruk of spanning. Veel kinderen bij wie dyslexie wordt vastgesteld, hebben problemen met het snel ophalen van informatie uit het langetermijngeheugen. Benoemselheid is dus een goede voorspeller voor leesproblemen. De precieze oorzaak van dyslexie is wetenschappelijk nog niet aangetoond. Wel is er sprake van een erfelijke component. Als een ouder dyslectisch is, heeft het kind ongeveer 40% kans er ook aanleg voor te hebben.

Dyslexie komt vaak voor in combinatie met andere leerstoornissen, zoals dyscalculie, ADHD, motorische stoornissen (DCD) en spraak-/taalstoornissen. Als twee stoornissen meer dan gemiddeld gelijktijdig voorkomen, noemt men dit comorbiditeit. Wanneer er één stoornis is vastgesteld, is het belangrijk dat de andere niet over het hoofd wordt gezien en dat niet alle problemen aan de ene stoornis worden toegekend. Elke stoornis heeft een specifieke aanpak nodig. Voor dyslexie is deze gericht op lees- en spellingstaken.

De mogelijke gevolgen van dyslexie kunnen groot zijn. Een laag leestempo leidt soms tot problemen met begrijpend lezen. De ontwikkeling van de woordenschat kan achterblijven doordat kinderen minder lezen. Ook

kan het gevolgen hebben voor het schrijven van teksten waardoor bijv. het uitwerken van verhalen/ ideeën achterwege blijft.

Dyslexie heeft invloed op het hele cognitieve functioneren, op de informatieverwerking en, indien laat gesignaleerd, op de sociaal-emotionele ontwikkeling. Lees-/spellingproblemen kunnen voor de nodige frustratie zorgen. Deze frustratie kan tot uiting komen in emotionele problemen of in gedragsproblemen. Het niet goed kunnen lezen en/of spellen heeft invloed op het gevoel van eigenwaarde en kan ertoe leiden dat de lees-en schrijfmotivatie van de leerling afneemt.

3 KENMERKEN DYSLEXIE

Dyslecten kunnen zich onderscheiden door:

- Trage verwerking van (talige) informatie als gevolg van een algemeen automatiseringsprobleem
- Niet begrijpen van complexe vragen, terwijl ze het antwoord wel weten. Dit komt doordat dyslecten moeite hebben met het plannen en vasthouden van de volgorde van denkstappen
- Moeite met het onthouden van meervoudige instructies. Dit heeft te maken met het feit dat dyslecten vaak een beperkt kortetermijngeheugen hebben.
- Moeite met het onthouden of ophalen van namen uit het geheugen
- Moeite met het overschrijven van het bord en het opschrijven van informatie die wordt gedictieerd door de leerkracht
- Woordvindingsproblemen

Dyslexie heeft invloed op het hele cognitieve functioneren, op de informatieverwerking en, indien laat gesignaleerd, op de sociaal-emotionele ontwikkeling. Lees-/spellingproblemen kunnen voor de nodige frustratie zorgen. Deze frustratie kan tot uiting komen in emotionele problemen of in gedragsproblemen. Het niet goed kunnen lezen en/of spellen heeft invloed op het gevoel van eigenwaarde en kan ertoe leiden dat de lees-en schrijfmotivatie van de leerling afneemt.

4 ZORGNIVEAUS

Binnen ons dyslexieprotocol werken we met 4 zorgniveaus op het gebied van lezen, leesproblemen en dyslexie.

- Zorgniveau 1: Goed lees- en spellingonderwijs in klassenverband
- Zorgniveau 2: Extra zorg in de groepssituatie door de groepsleerkracht
- Zorgniveau 3: Specifieke interventies uitgevoerd en/of ondersteund door de zorgspecialist in de school
- Zorgniveau 4: Diagnostiek en behandeling in zorginstituut

Wat houden de diverse zorgniveaus voor de praktijk in:

4.1 ZORGNIVEAU 1

Met goed lees-en spellingonderwijs in klassenverband kunnen bij een groot deel van de leerlingen lees- en spellingproblemen worden voorkomen.

De leerkracht op De Kameleon:

- Werkt doelgericht, heeft een goed klassenmanagement
- Handelt effectief via directe instructie: (taakgericht, expliciete instructie, oefenen op letter-, woord-, zins-, en tekstniveau, schrijven van letters en woorden, herhaald aanbod, systematisch, aandacht voor feedback en motivatie)
- Maakt effectief gebruik van een methode en roostert voldoende leertijd in (leeskilometers maken)

- Weet hoe om te gaan met verschillen tussen leerlingen. Na de groepsinstructie gaat de groep de leerstof zelfstandig verwerken, waardoor de leerkracht tijd heeft om de risicoleerlingen extra instructie te geven. Deze instructie kan ook op een ander moment gedurende de dag gegeven worden. Dit wordt ook wel begeleide inoefening genoemd. Risicokinderen krijgen dus groepsinstructie én verlengde instructie,
- Hanteert directe instructiemodel:
 - Dagelijkse en periodieke terugblik: Leerlingen nemen actief nieuwe kennis op en koppelen aan wat ze al weten
 - Presentatie van nieuwe inhoud
 - Begeleide inoefening van vaardigheden
 - Individuele verwerking met regelmatige feedback: Leerlingen worden zich bewust van hun eigen leerproces, waardoor ze steeds beter in staat zullen zijn dat proces te sturen en zelfstandig te leren
- Maakt groepsplannen en, eventueel, individuele handelingsplannen en evalueert deze,
- Biedt een stimulerende leeromgeving (rijk aanbod van interessante teksten, stillezen, modelgedrag),
- Werkt in een doorgaande lijn (aansluitend aanbod groep 1 t/m 8 en aansluitend op het niveau van de kinderen).

4.2 ZORGNIVEAU 2

Herhaling van de instructie en extra oefenen moeten tot gevolg hebben dat het kind weer volledig van het groepsniveau kan profiteren. Aandachtspunten voor verlengde instructie zijn:

- doel van de verlengde instructie is het behalen van het groepsniveau;
- herhaling, oefenen en pre-teaching kenmerken dit niveau;
- dezelfde methode wordt gebruikt in de rest van de groep;
- minstens 15 minuten per dag vindt er verlengde instructie plaats;
- tijdens de verlengde instructie functioneert de groepsleerkracht sterk als model en laat de kinderen veel oefenen en toepassen;

4.3 ZORGNIVEAU 3

Specifieke interventies uitgevoerd en/of ondersteund door de zorgspecialist in de school:

Voor een aantal leerlingen is extra intensivering van het lees-en spellingonderwijs nodig. De interventie is een aanvulling op de gewone les, waarbij de leerling ook verlengde instructie krijgt (zorgniveau 2). Deze specifieke interventie wordt individueel of in een klein groepje aangeboden. Deze hulp kan geboden worden door de groepsleerkracht of de leesspecialist en bestaat uit (minstens) 3 keer 20 minuten per week.

Enkele geschikte interventieprogramma's die op De Kameleon gebruikt worden zijn:

- **Bouw! Bouw!** is het unieke computergestuurde interventieprogramma waarmee leesproblemen bij risicoleerlingen in groep 2 t / m 4 voorkomen kunnen worden. Het kind leert en de tutor stuurt waarbij het programma bijhoudt wat een kind beheerst en wat de volgende stap moet zijn. Ouders kunnen thuis hier ook mee aan de slag.
- **Connect Klanken en Letters** (aanvang groep 3): gericht op het verbeteren van het klankbewustzijn, de letterkennis en de elementaire leeshandeling
- **Connect Woordherkenning** (vanaf februari groep 3): gericht op het verbeteren van de woordherkenning van woorden met medeklinkersclusters en meerlettergrepige woorden.
- **Connect Vloeiend lezen** (vanaf groep 4): Leeskilometers maken en het komen tot vloeiendheid. Ter bevordering van deze vloeiendheid wordt gebruik gemaakt van herhaald lezen. Binnen een Connect-sessie wordt een tekst meerdere malen gelezen.
- **Rafi: Ralfi** (vanaf groep 5) is een methodiek om de leesvaardigheid te verbeteren bij kinderen, bij wie het lezen niet versnelt of automatiseert. De leerkracht of leesspecialist leest een tekst interactief voor, waarbij gebruik wordt gemaakt van open vragen. De leerlingen wijzen bij. De moeilijke of onbekende woorden uit de vorige sessies kunnen terug komen. Twee moeilijke woorden worden besproken. Daarna lezen de leerlingen de tekst hardop in koor, waarbij de leerkracht of leesspecialist meeleeft. Tot

slot lezen de leerlingen de tekst in duo's om en om. De leerkracht of leesspecialist loopt rond en observeert.

4.4 ZORGNIVEAU 4

Diagnostiek en behandeling in zorginstituut:

Een leerling komt in aanmerking voor een dyslexieonderzoek als blijkt dat een kind ondanks alle hulp, op drie achtereenvolgende toetsmomenten voor technisch lezen (DMT) op E-niveau presteert of op drie achtereenvolgende toetsmomenten voor technisch lezen (DMT) op D-niveau presteert maar dan in combinatie met een E-niveau voor spelling.

Hier zijn een paar voorwaarden aan verbonden:

- Kinderen in de leeftijd van 7 tot en met 12 jaar kunnen aangemeld worden. Bij kinderen die 13 jaar zijn moet het eerste contact hebben plaatsgevonden voordat ze 13 zijn geworden.
- Voor de leerling moet gedurende minstens zes maanden een handelingsplan voor lezen/spelling zijn uitgevoerd, waarna de vooruitgang onvoldoende is: ondanks die extra hulp presteert het kind nog op E-niveau.
- De school heeft op basis van bovenstaande een gegronde vermoeden dat sprake is van ernstige, enkelvoudige dyslexie. Enkelvoudig houdt in dat de vergoedingsregeling niet geldt als de kinderen naast dyslexie ook nog een andere stoornis hebben waarvoor ze behandeld worden of zouden moeten worden behandeld.
- Kinderen met ADHD waarbij de problemen onder controle zijn door het gebruik van medicatie kunnen wel worden aangemeld. De onderzoekers bepalen of het kind voldoende didactisch toegankelijk is voor de behandeling.

Het uiteindelijke doel van het lees- en spellingonderwijs is functionele geletterdheid. Met dit niveau kan een leerling zich redelijk redden in de geletterde maatschappij.

5 DIAGNOSTISCH ONDERZOEK EN DYSLEXIEVERKLARING

Hoe wordt dyslexie vastgesteld?

Wanneer een gedegen aanpak op zorgniveau 3 niet tot het beoogde resultaat leidt, is er mogelijk sprake van dyslexie en moet een gekwalificeerde gedragswetenschapper worden ingeschakeld. Deze orthopedagoog/psycholoog zal op basis van de informatie die de school aanlevert bepalen of er voldoende aanleiding is om psychologisch onderzoek uit te voeren. Als er onderzoek wordt gedaan, zal de specialist op basis van de onderzoeksresultaten een advies uitbrengen aan de school over de begeleiding van de leerling. In overleg met de school en de ouders kan ook worden gekozen voor een periode van specialistische behandeling. Deze extra begeleiding behoort tot zorg op niveau 4.

De Kameleon werkt regelmatig met experticeentrum Uniek dat in het gebouw aanwezig is. Hierdoor is het mogelijk dat kinderen onder schooltijd de dyslexiebehandelingen kunnen volgen.

Sinds 1 januari 2009 is de vergoedingsregeling dyslexie van kracht. Diagnostiek en behandeling van ernstige, enkelvoudige dyslexie zijn in het basispakket van de zorgverzekering opgenomen. Vanaf 2013 komen alle leerlingen in het primair onderwijs van 7 jaar en ouder in aanmerking voor vergoede diagnostiek en behandeling, mits zij voldoen aan de voorwaarden die de regeling stelt. De leerkracht of leesspecialist moet het vermoeden van ernstige dyslexie onderbouwen met een leerling-dossier om er zeker van te zijn dat alleen die leerlingen worden doorverwezen bij wie sprake is van een (ernstige) achterstand en didactische resistentie:

- Achterstand: het niveau van de leerling ligt significant onder het niveau dat op basis van leeftijd en gevolgd onderwijs mag worden verwacht. De achterstand wordt aangetoond met behulp van toetsuitslagen uit het leerlingvolgsysteem.

- Didactische resistentie: de achterstand blijft bestaan, ondanks oefening en intensieve en systematische begeleiding. Met behulp van handelingsplannen wordt aangetoond dat er goede begeleiding is geboden, maar dat deze geen of slechts beperkt effect heeft gehad.

De ernst van het probleem onderbouwt de school door aan te tonen dat op drie achtereenvolgende meetmomenten sprake is van een achterstand, ondanks voldoende begeleiding in de tussenliggende perioden (twee achtereenvolgende interventieperioden van elk minimaal 12 effectieve weken). Een leerling mag in het kader van de vergoedingsregeling doorgestuurd worden naar de zorg wanneer hij volgens de norm tot de zwakste 10% op lezen behoort of wanneer hij tot de zwakste 16% op lezen en de zwakste 10% op spelling gerekend kan worden. Dit houdt concreet in dat leerlingen met een E-score op lezen en leerlingen met een D-score op lezen en een E-score op spellen, mits vastgesteld op minimaal 3 achtereenvolgende meetmomenten en na aanbod van extra begeleiding, doorgestuurd kunnen worden naar de zorg.

Met het leerling-dossier kunnen ouders vervolgens hun kind aanmelden bij een gekwalificeerde specialist voor diagnostisch onderzoek.

De diagnosticus beoordeelt of het vermoeden van ernstige dyslexie gerechtvaardigd is op basis van het leerling-dossier. Uit het dossier moet blijken dat de school voldoende inspanningen heeft geleverd om de lees-/spellingachterstand te verhelpen.

Als ook de diagnosticus ernstige dyslexie vermoedt, volgt een diagnostisch onderzoek om vast te stellen of er daadwerkelijk sprake is van ernstige, enkelvoudige dyslexie. De diagnosticus beslist vervolgens of behandeling gewenst is en zo ja, welke behandeling het meest adequaat is. Als uit het onderzoek blijkt dat de leerling geen ernstige, enkelvoudige dyslexie heeft, wordt het onderzoek wel vergoed maar komt de leerling niet in aanmerking voor vergoede behandeling.

Bij doorverwijzing naar de externe zorg is het van belang dat de ernst van het lees-/spellingprobleem aangetoond kan worden. In een leerling-dossier wordt het vermoeden van ernstige, enkelvoudige dyslexie onderbouwd.

Het dossier bestaat uit de volgende onderdelen:

- Basisgegevens uit het leerlingvolgsysteem
- Beschrijving van het lees-/spellingprobleem
- Signalering van lees-/spellingproblemen: datum, toets (criteria, score), naam van diegene die de toets heeft afgenomen
- Omschrijving van de extra begeleiding (doelen, duur, inhoud, organisatievorm, begeleider)
- Resultaten van de extra begeleiding en beschrijving van gebruikte toetsen en normering
- Vaststelling toenemende achterstand ten opzichte van de normgroep, met vermelding van gebruikte toetsen en normcriteria
- Argumentatie voor het vermoeden van ernstige dyslexie: aantonen van didactische resistentie na geboden begeleiding van voldoende intensiteit en kwaliteit
- Indien bekend, vermelding en beschrijving van eventuele andere (leer)stoornissen

Als de diagnose dyslexie wordt gesteld, dan stelt de deskundige een dyslexieverklaring op. Deze verklaring geeft recht op verschillende faciliteiten in het onderwijs. Een dyslexieverklaring is onbeperkt geldig. Als de situatie van een kind verandert, kan wel een aanpassing van de adviezen over hulpmiddelen nodig zijn. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de overgang van basis- naar voortgezet of gespecialiseerd onderwijs.

Leerlingen met een dyslexieverklaring leggen afspraken over het gebruik van eventuele hulpmiddelen, vast op een dyslexiekaart (zie bijlage 5).

Wanneer er gekozen wordt voor een dyslexiebehandeling door een externe behandelaar, is het belangrijk dat de leerkracht, de behandelaar en de ouders voor een goede afstemming zorgen. Dat betekent dat er regelmatig overleg moet plaatsvinden over het tijdstip van de behandeling, de inhoud en de voortgang. Een bezoek aan een erkende behandelaar van dyslexie geldt als geoorloofd verzuim en mag, in overleg, onder schooltijd plaatsvinden.

6 STAPPENPLAN RISICOLEZERS EN –SPELLERS

De gemeenten en de samenwerkingsverbanden voor PO, VO en het reformatorisch onderwijs hebben op 15 december 2014 in het OOGO afspraken gemaakt over dyslexiezorg. Ernstige Enkelvoudige Dyslexiezorg valt onder de Jeugdwet en daarmee onder de verantwoordelijkheid van de gemeenten.

Het SOT (schoolondersteuningsteam) wordt ingeschakeld als er binnen de school sprake is van handelingsverlegenheid (school is onvoldoende in staat om de leerproblemen te verhelpen) en om meervoudige problematiek uit te sluiten dan wel aan te pakken. De lokale teams van gemeenten zijn te benaderen voor consult.

Stappenplan risicolezers en -spellers	
Stap 1	Vanuit de methodetoetsen en de Cito toetsen komt naar voren dat het kind onvoldoende scores behaalt op de toetsen voor het lezen (DMT en/of AVI) en/of de toetsen van spelling (Cito en PI-dictee). Het kind wordt aangemeld bij de intern begeleider voor een kindgesprek.
Stap 2	Het leerlingdossier wordt aangemaakt voor het kind en de gegevens die reeds in te vullen zijn, worden ingevuld door de leerkracht. Ouders worden hiervan op de hoogte gesteld. (zie bijlage format)
Stap 3	Er wordt een individueel handelingsplan voor het kind geschreven of het kind gaat mee met de intensief groep van het groepsplan voor het leesonderwijs dat wordt gegeven of voor het spellingonderwijs in de groep.
Stap 4	De hoofd- en tussenmetingen, zoals beschreven in het dyslexieprotocol, worden nauwgezet gevolgd en de uitkomsten van de metingen worden in het leerlingdossier vastgelegd.
Stap 5	Naar aanleiding van de metingen worden de interventies elke keer bijgesteld. Dat wil zeggen dat het plan wordt aangepast met nieuwe doelen en een nieuw beoogd resultaat.
Stap 6	Na 3 tot 4 metingen met een V score kan de informatie uit het leerlingdossier gebruikt worden voor de aanmelding voor de aanvraag van een dyslexieonderzoek.
Stap 7	Aanvraag dyslexieonderzoek door ouders naar aanbieder m.b.v. leerlingdossier.
Stap 8	Aanbieder beoordeelt aanvraag en doet aanvullend onderzoek.

7 SPECIALE MAATREGELEN EN HULPMIDDELEN

Leerlingen met ernstige leesproblemen of dyslexie hebben speciale maatregelen nodig om het onderwijs op hun niveau te kunnen volgen, geen achterstand op te lopen en emotioneel niet ontmoedigd te raken door het trage leestempo en de vele spellingfouten. Gebruik van hulpmiddelen vervangt niet de ondersteuning en begeleiding. Wel kan het een remediërend effect hebben, de zelfredzaamheid bevorderen, het competentiegevoel versterken en leerlingen motiveren om te blijven lezen/ schrijven.

Welke leerlingen komen in aanmerking voor speciale maatregelen?

Alle kinderen met een dyslexieverklaring kunnen op De Kameleon in aanmerking komen voor speciale maatregelen. Deze maatregelen worden vastgelegd op de dyslexiekaart. Aan het begin van ieder schooljaar wordt opnieuw bekeken of de afspraken nog van toepassing zijn.

De maatregelen zijn te onderscheiden in:

- Aanpassingen en vrijstellingen
 - Vrijstelling bij voorleesbeurten
 - Aanpassen van de beoordeling van spellingfouten
- Compensatie en dispensatie
 - Bijvoorbeeld een spellingcontrole op de computer of een ander hulpmiddel zoals Kurzweil.
 - Ontheffing van bepaalde opdrachten. Zo kunnen bepaalde toetsen mondeling worden afgenomen in plaats van schriftelijk.

Er zijn veel elektronische hulpmiddelen ontwikkeld die de problemen met dyslexie kunnen compenseren (zie www.lexima.nl). De Kameleon beschikt over het programma 'TextAid'. Middels dit programma kan een tekst voorgelezen worden d.m.v. een voorleesstem. De zorg voor de boeken en de computers draagt de school.

In overleg tussen school en ouders wordt gekeken in hoeverre het gebruik van deze apparatuur een bijdrage kan bieden aan de ontwikkeling van de vaardigheden van het kind. In de regel gebruiken we elektronische hulpmiddelen voornamelijk vanaf groep 7. In groep 3 t/m 6 is het voornaamste doel om leeskilometers te maken.

8 ONDERSTEUNING

Wat kunnen ouders thuis doen:

- Let op signalen die laten zien dat er iets niet goed gaat (hoe gaat het met de uitspraak van woorden, begrijpt mijn kind een verhaaltje als ik dat voorlees, kan mijn kind de letters geautomatiseerd benoemen, verloopt de leesontwikkeling vlot, is mijn kind gemotiveerd om te lezen)
- Overleg tijdig met school (moet er een aanvraag ingediend worden, heeft mijn kind compensatie nodig)
- Blijf uw kind stimuleren, motiveren en bemoedigen
- Wees thuis met kleuters actief met taal door veel voor te lezen en daar samen over te praten, veel rijmspelletjes en dergelijke te doen
- Oefen thuis met lezen; zorg voor een ontspannen sfeer waarbij het kind graag leest.
- Kom op voor de belangen van uw kind

9 VOORTGEZET ONDERWIJS

De overgang van het basisonderwijs naar het voorgezet onderwijs is voor elk kind, met of zonder dyslexie, een enorme verandering. Leerlingen met dyslexie lopen vaak vast op het hogere werktempo, het leren van vreemde talen en het feit dat er voor alle vakken meer gelezen moet worden.

Soms is dyslexie nog niet vastgesteld in het basisonderwijs. Dit kan komen doordat de leerling het tot dan toe zonder hulp heeft kunnen redden. Vaak zijn het kinderen met een groot compenserend vermogen die dankzij hun intelligentie- en doorzettingsvermogen door het basisonderwijs zijn gekomen. De meeste van hen beschikken ook over een groter verbaal leervermogen waarmee zij hun zwakke technische leesvaardigheid hebben gemaskeerd.

Bij 25% van de dyslectische leerlingen komt de handicap pas in het voortgezet onderwijs aan het licht. Dat gebeurt bij het leren van grammatica en rijtjes voor de vreemde talen of met de signaleringstoets die in de brugklas wordt afgenomen. De uitslag van de toets wijst uit of er sprake is van een lees- en/of spellingachterstand en of verder onderzoek nodig is.

Tijdig oriënteren op scholen voor het Voortgezet Onderwijs is belangrijk. Hierdoor kunnen ouders vroegtijdig zien wat het dyslexiebeleid van een school is en of hun kind daar de juiste begeleiding kan krijgen.

10 BIJLAGEN

10.1 BIJLAGE 1 – GROEP 1-2

Kleuters leren vooral door spelen, ervaren en ontdekken. Op De Kameleon worden de kleuters gestimuleerd om de wereld te ontdekken vanuit hun persoonlijke beleving en ontwikkeling. Er zijn volop mogelijkheden voor differentiatie.

Op De Kameleon worden de leerlingen vanuit Leerlijnen geobserveerd en worden de resultaten daarvan geregistreerd.

LEESPROBLEMEN IN GROEP 1 EN 2

In de kleutergroepen kan nog niet gesproken worden over dyslexie omdat de leerlingen nog geen leesonderwijs ontvangen hebben. Toch kan in de kleuterperiode vastgesteld worden bij welke kinderen de ontwikkeling in geletterdheid dreigt te stagneren. Zo kunnen er leerlingen zijn die moeite hebben met het onthouden van de namen van hun klasgenootjes of het benoemen van de kleuren. Ook het moeilijk vinden om te rijmen of versjes niet goed kunnen onthouden, kunnen signalen zijn die goed opgepikt moeten worden. Voor deze kinderen komt het erop aan dat er tijdig stappen worden ondernomen om latere lees- en spellingproblemen tegen te gaan. Door tijdige signalering en interventie in de kleuterperiode kunnen bij veel leerlingen leesproblemen op latere leeftijd worden voorkomen, dan wel op tijd onderkend. Het is daarom belangrijk om in de kleutergroepen de ontwikkeling van geletterdheid goed in kaart te brengen en bij stagnatie extra begeleiding te bieden.

Signalen van een niet goed verlopende taalontwikkeling kunnen zijn:

- een trage ontwikkeling van het spreken;
- woorden verkeerd uitspreken;
- slecht articuleren;
- het kind aarzelt lang (3 – 5 seconden) voordat het wat zegt;
- woorden omkeren;
- het kind heeft moeite met het leren van nieuwe woorden of met het benoemen van bekende zaken;
- het kind spreekt moeilijk verstaanbaar;
- het kind begrijpt aanwijzingen of vragen niet;
- het kan moeilijk aangeven wat hij wil of nodig heeft;
- het kind kan simpele aanwijzingen niet volgen.

Hoe wordt er in groep 1/ 2 op De Kameleon gesignaleerd:

Bij aanmelding bij de IB'er wordt nagegaan of er sprake is van één van de volgende risicofactoren:

- taalarme omgeving
- onvoldoende beheersing van het Nederlands
- gehoorproblemen
- spraak- taalstoornis

- één of beide ouders hadden/hebben problemen met het leren lezen en spelling, komt dyslexie in de familie voor?
- signalen die zijn herkend door de peuterspeelzaal/kinderdagverblijf

In groep 2 wordt gebruik gemaakt van de leerlijnen. Daarin is de signaleringslijst kleuters opgenomen. (Gebaseerd op de signaleringslijst van: Smits, A.E.H. (2002).

Daarnaast wordt de aangepaste toets 'Letters benoemen voor kleuters' afgenomen. Deze toets is niet bedoeld om te bepalen met welke letters een leerling moeite heeft, maar om na te gaan of hij/zij gemakkelijk of moeilijk letters oppikt. De toets wordt tweemaal in groep 2 afgenomen. Het is de bedoeling dat de kinderen aan het einde van groep 2 zo'n 15 letters kunnen benoemen.

De leerkrachten van De Kameleon houden goed de spraak- en taalontwikkeling, de stem, het mondgedrag en het gehoor in de gaten. Bij twijfel adviseert de leerkracht de ouders om contact op te nemen met de logopedist.

Wat doen de leerkrachten van groep 1 en 2 als een mogelijke achterstand in taalontwikkeling wordt gesignaleerd?

Als er een duidelijke achterstand is (uitval op resultaten vanuit Leerlijnen) moet er extra begeleiding opgezet worden. Dit moet vastgelegd worden in een handelingsplan dat besproken wordt met de ouders en na een bepaalde periode geëvalueerd wordt. De begeleiding kan bestaan uit het volgen van het computerprogramma Bouw!

Voordat een oudste kleuter naar groep 3 gaat bespreekt de leerkracht met de collega van groep 3 de ontwikkeling van de geletterdheid aan de hand van de resultaten van de Leerlijnen en observaties. Aan de orde moet komen:

- Letterkennis
- Fonemisch bewustzijn (auditieve analyse en synthese)
- Lezen/ schrijven
- Spraak-/ taalontwikkeling
- Woordenschat
- Dyslexie in de familie
- Eventuele handelingsplannen

10.2 BIJLAGE 2 – GROEP 3

In de eerste fase van groep 3 wordt het alfabetische principe met behulp van een systematische leesmethode stap voor stap uitgelegd. Op De Kameleon wordt tot de kerstvakantie gebruik gemaakt van de taal/leesmethode Veilig leren lezen (tweede maanversie) van uitgeverij Zwijsen. In januari starten de kinderen met de methode Staal. Vanuit Veilig Leren Lezen worden de lessen gevolgd die de overgang naar Staal versoepelen.

LEESPROBLEMEN IN GROEP 3

In groep 3 wordt bij de meeste kinderen het fundament voor een goede leesvaardigheid gelegd. Om nauwkeurig en vlot te leren lezen, is het absoluut noodzakelijk dat kinderen het alfabetisch principe begrijpen, namelijk dat gesproken taal uit klanken bestaat en dat letters naar klanken verwijzen. Begrijpt het kind dit niet, dan heeft dit meestal ernstige gevolgen voor het leren lezen.

Hoe wordt er in groep 3 op De Kameleon gesignaleerd:

Op De Kameleon wordt in een doorgaande lijn getoetst.

Om deze ontwikkeling goed in de gaten te houden worden de kinderen in groep 3 na iedere kern van de methode getoetst. Daarnaast zijn er vier belangrijke toetsmomenten die ieder specifieke informatie over de leesontwikkeling van de kinderen geven.

- de herfstsignalering na kern 3 (oktober)

- de wintersignalering na kern 6 (januari)
- de lentesignalering na kern 8 (maart/april)
- De eindsignalering (juni)

Daarnaast worden de volgende toetsen afgenomen:

- AVI (Analyse van Individualiseringsvormen); leesteksten; Met behulp van de speciaal hiervoor ontwikkelde en gestandaardiseerde AVI-toets kan het leesniveau worden vastgesteld. Het gaat hier enkel over de technische leesvaardigheid en geeft dus geen indicatie over de mate waarin de lezer ook begrijpt wat hij leest.
- DMT (Drie-minuten-toets) (kaart 1 in januari, kaart 1 en 2 aan het einde van het schooljaar) Hier ligt de nadruk op de snelheid waarmee leerlingen afzonderlijke woorden kunnen verklanken.
- Cito Spelling; De juiste schrijfwijze van mkm (medeklinker-klinker-medeklinker)-woorden met één lettergreep en mmkm-woorden en mkmm-woorden met één lettergreep worden getoetst.
- Cito Begrijpend Lezen (eind groep 3)

Wanneer een kind op een leestoets een IV of V scoort wordt verder gediagnosticeerd met de toetsen uit “Diagnostiek voor Technisch lezen en Spellen” van Struiksma en van der Leij,. Deze toetsen worden afgenomen door de intern begeleider of leesspecialist. Op dit moment kan ook begonnen worden met het geven van hulp op zorgniveau 3. Gekozen kan worden voor een gestructureerd interventieprogramma. Op De Kameleon krijgen de kinderen die daar voor in aanmerking komen extra verlengde instructie. Dit bestaat uit het werken met het interventieprogramma ‘Connect Klanken en Letters’, ‘Connect Woordherkenning’ en ‘Connect Vloeiend en Vlot’ gedurende 3 keer per week 20 minuten voor een periode van 12 weken.

Hier kan ook gekozen worden voor het computerprogramma Bouw!.

Na elk meetmoment worden de toetsen geanalyseerd en wordt er bekeken welk kind extra begeleiding nodig heeft. Deze hulp wordt vastgelegd in een individueel handelingsplan of groepsplan en besproken met ouders. Na ieder volgend meetmoment wordt gekeken of de begeleiding effect heeft gehad en of de hulp voortgezet moet worden. De handelingsplannen worden daarna eventueel bijgesteld.

We streven ernaar dat alle kinderen aan het eind van groep drie teksten zelfstandig kunnen lezen op E3-niveau of hoger.

Wat doen de leerkrachten van groep 3 als een mogelijke achterstand in taalontwikkeling wordt gesignaleerd?

Voor vooral de kinderen die moeite hebben met de leerstof, is een systematische en duidelijke instructie (uitleggen, voordoen en begeleiding bij het toepassen) onontbeerlijk. Het geven van verlengde instructie is belangrijk: Het is duidelijk dat risicolezers en zwakke lezers sneller leren bij meer intensieve instructie in een klein groepje met meer interactie dan alleen bij doorsnee groepsinstructie. Herhaling van de instructie en extra oefenen moeten tot gevolg hebben dat het kind weer volledig van het groepsniveau kan profiteren. Daarnaast volgen de leerkrachten het stappenplan voor risico-lezers en –spellers zoals beschreven in de bijlage.

10.3 BIJLAGE 3 – GROEP 4

Vanaf groep 4 neemt de complexiteit van het lees-en spellingsproces toe. De aandacht verplaatst zich naar het lezen met begrip van verschillende tekstsoorten. Er wordt ook gelet op de leesmotivatie. Leerlingen zien het belang van lezen en schrijven in. Het uiteindelijke doel is dat alle leerlingen aan het eind van de basisschool geschreven taal kunnen en willen gebruiken om informatie te verwerken en kennis te verwerven om zo hun intellectuele mogelijkheden verder uit te breiden.

Op De Kameleon wordt in groep 4 voor de leesontwikkeling gebruik gemaakt van de methode 'Estafette' van uitgeverij Zwijsen. Deze methode biedt leesonderwijs op maat. Voor het vak begrijpend lezen wordt de methode “Nieuwsbegrip’ van de CED groep gevolgd. Voor de vakken taal en spelling wordt de methode ‘Staal’ van uitgeverij Malmberg gehanteerd.

We streven ernaar dat alle kinderen aan het eind van groep vier teksten zelfstandig kunnen lezen op E4-niveau of hoger.

Leesproblemen en spellingsproblemen in groep 4

De lees- en spellingvaardigheid wordt in groep 4 uitgebreid en verdiept en de aandacht verschuift steeds meer van leesteknik naar leesbegrip.

Kinderen die in groep 3 over onvoldoende leesvaardigheid beschikten, krijgen het in groep 4 moeilijker omdat er hogere eisen worden gesteld aan de leesvaardigheid terwijl de aandacht voor het technisch lezen vermindert. Bij sommige kinderen in groep 4 komen, al dan niet in combinatie met leesproblemen, spellingproblemen voor. De oorzaak hiervan kan liggen op het vlak van gebrekkige kennis van de klank-tekenkoppeling, beperkte kennis van spellingregels of onvoldoende inslijping van bepaalde schrijfwijzen. Omdat woorden vaak traag gespeld worden, verlopen ook de schrijfactiviteiten traag. De leerlingen hebben vaak moeite om de spellingregels toe te passen in hun eigen teksten en vinden het bovendien lastig om hun eigen spellingfouten te herkennen en te verbeteren. Ook hebben deze leerlingen vaak moeite met begrijpend lezen en schrijven. Als het technisch lees- en schrijfproces nog zoveel aandacht vraagt, is het moeilijk om de lijn van een verhaal vast te houden.

Hoe wordt er in groep 4 op De Kameleon gesignaleerd:

Binnen de taal- en spellingmethode worden de leerlingen na ieder blok getoetst waarbij de uitslagen zorgvuldig worden bekeken. Daarnaast worden de vorderingen gevolgd door de Cito toetsen die in januari en juni worden afgenomen:

- AVI (Analyse van Individualiseringsvormen); leesteksten; Met behulp van de speciaal hiervoor ontwikkelde en gestandaardiseerde AVI-toets kan het leesniveau worden vastgesteld. Het gaat hier enkel over de technische leesvaardigheid en geeft dus geen indicatie over de mate waarin de lezer ook begrijpt wat hij leest.
- DMT (kaart 1, 2 en 3) (Drie-minuten-toets); Hier ligt de nadruk op de snelheid waarmee leerlingen afzonderlijke woorden kunnen verklanken.
- Cito Spelling; De juiste schrijfwijze van woorden worden getoetst.
- Cito Begrijpend Lezen

Na elk meetmoment worden de toetsen geanalyseerd en wordt er bekeken welk kind extra begeleiding nodig heeft. Deze hulp wordt vastgelegd in een individueel handelingsplan of groepsplan en besproken met ouders. Na ieder volgend meetmoment wordt gekeken of de begeleiding effect heeft gehad en of de hulp voortgezet moet worden. De handelingsplannen worden daarna eventueel bijgesteld.

Het PI dictee wordt eventueel naar aanleiding van de geanalyseerde Cito toetsen in overleg met de IB'er afgenomen.

Het Screeningsinstrument Dyslexie voor groep 4 tot en met 8 wordt ingezet wanneer leerlingen moeite hebben met spellen en/of technisch lezen en mogelijk dyslectisch zijn. Deze toets wordt door de IB'er afgenomen. Afhankelijk van de uitkomst kunnen deze leerlingen naar de zorg doorverwezen worden, waar de diagnose dyslexie kan worden gesteld.

Wat doen de leerkrachten van groep 4 als een mogelijke achterstand in taalontwikkeling wordt gesignaleerd?

Bij leerlingen met onvoldoende lees- en/of spellingprestaties moet het onderwijsaanbod worden geïntensiveerd. Deze leerlingen hebben behoefte aan extra herhaling van de leerstof en soms is het nodig de leerstof in kleine stapjes aan te bieden. Dit betekent meer instructie, in de vorm van verlengde instructie, meer leertijd en meer oefentijd, zodat de leerling meer gelegenheid krijgt zich de stof eigen te maken en deze te automatiseren. Voorkomen moet worden dat het verschil tussen de zwakke lezers/ spellers en de rest van de groep groter wordt. Om leerlingen gelegenheid te geven extra te oefenen gebruiken de leerkrachten aanvullende materialen vanuit de methode. Deze materialen sluiten direct aan bij de lesstof uit de reguliere les. Met vermoedelijke dyslectische

leerlingen, wordt drie keer per week met de interventiemethode Connect gelezen en worden de Estafettelessen samen gemaakt. Tot midden groep 4 kan ook het computerprogramma Bouw! ingezet worden.

De leerkrachten volgen het stappenplan voor risico-lezers en –spellers zoals beschreven in de bijlage.

10.4 BIJLAGE 4 – BOVENBOUW

In de hogere groepen gaat de ontwikkeling in technisch lezen door, maar in een beduidend lager tempo dan in groep 3 en 4. De snelheid waarmee leerlingen woorden herkennen neemt niet meer veel toe en ook kunnen leerlingen de meeste woorden accuraat herkennen. De aandacht verplaatst zich steeds meer van de techniek van het lezen naar het lezen met begrip van verschillende tekstsoorten.

Ook de ontwikkeling van de spellingvaardigheid gaat door in de groepen 5 t/m 8. De kinderen leren de regels van de werkwoordspelling en zijn redelijk in staat om leenwoorden correct te spellen. Niet alleen op woordniveau, maar ook op tekstniveau breidt hun vaardigheid uit. Ze kunnen interpuncties toepassen, onderkennen hun spellingfouten in zelfgeschreven teksten en ontwikkelen een attitude voor correct schriftelijk taalgebruik.

Naast het technisch kunnen ontsleutelen en begrijpen van een tekst met behulp van een scala aan vaardigheden en strategieën, spelen ook affectieve en sociale aspecten een belangrijke rol bij het lezen van een tekst. Daarbij staat de leesmotivatie in de schijnwerpers.

Ook de interesse en het inzicht van lezen en schrijven nemen toe. Leerlingen gaan het persoonlijk en maatschappelijk belang van goed kunnen lezen en spellen steeds sterker ervaren en krijgen beter inzicht in welke informatiebronnen ze kunnen gebruiken om hun kennis over de wereld te vergroten.

Op De Kameleon wordt in groep 5 t/m 6 voor de leesontwikkeling gebruik gemaakt van de methode 'Estafette' van uitgeverij Zwijsen. Groep 7 t/m 8 zet de methode in wanneer er kinderen zijn die hun leesontwikkeling nog verder moeten ontwikkelen. Voor het vak begrijpend lezen wordt de methode "Nieuwsbegrip" van de CED groep gevolgd. Voor de vakken taal en spelling wordt de methode 'Staal' van uitgeverij Malmberg gehanteerd.

Aan het eind van groep 6 lezen de meeste leerlingen op E6 niveau. Zij kunnen dan wat betreft de technische kant van het lezen vrijwel alle teksten aan. Het streven is om alle leerlingen aan het eind van groep 8 AVI Plus te laten halen.

Leesproblemen en spellingsproblemen in groep 5 t/m 8

Helaas worden niet alle dyslectische kinderen op jeugdige leeftijd als zodanig herkend. Kinderen kunnen dyslexie op allerlei manieren compenseren juist door hun intelligentie. Zij proberen bijvoorbeeld hele woordbeelden te onthouden. Zij steunen dan bij het lezen op hun visueel geheugen. Het lijkt dan of ze verklankend lezen, maar na verloop van tijd blijkt het lezen te berusten op visuele inprenting. Ook kunnen fonologisch zwakke kinderen hun problemen met het verklanken wat compenseren en camoufleren door te steunen op hun grote woordenschat en hun kennis van de wereld. Hierdoor zijn zij vaardig in het hanteren van de context-leesstrategie en begrijpen ze toch wat er in een tekst staat. Spellingproblemen kunnen bij deze kinderen wel hardnekkig aanwezig blijven.

Hoe wordt er in groep 5 t/m 8 op De Kameleon gesignaleerd:

Binnen de taal-, spellingmethode worden de leerlingen na ieder blok getoetst waarbij de uitslagen zorgvuldig worden bekeken. Daarnaast worden de vorderingen gevolgd door de Cito toetsen die in januari en juni worden afgenomen:

- AVI (Analyse van Individualiseringsvormen); leesteksten; Met behulp van de speciaal hiervoor ontwikkelde en gestandaardiseerde AVI-toets kan het leesniveau worden vastgesteld. Het gaat hier

enkel over de technische leesvaardigheid en geeft dus geen indicatie over de mate waarin de lezer ook begrijpt wat hij leest.

- DMT (kaart 1, 2 en 3) (Drie-minuten-toets); Hier ligt de nadruk op de snelheid waarmee leerlingen afzonderlijke woorden kunnen verklanken.
- Cito Spelling; Naast het toetsen van de juiste schrijfwijze van woorden wordt hier ook het onderdeel werkwoordspelling getoetst.
- Cito Begrijpend Lezen

Na elk meetmoment worden de toetsen geanalyseerd en wordt er bekeken welk kind extra begeleiding nodig heeft. Deze hulp wordt vastgelegd in een individueel handelingsplan of groepsplan en besproken met ouders. Na ieder volgend meetmoment wordt gekeken of de begeleiding effect heeft gehad en of de hulp voortgezet moet worden. De handelingsplannen worden daarna eventueel bijgesteld.

Het PI dictee wordt eventueel naar aanleiding van de geanalyseerde Cito toetsen in overleg met de IB'er afgenomen.

Het Screeningsinstrument Dyslexie voor groep 4 tot en met 8 wordt ingezet wanneer leerlingen moeite hebben met spellen en/of technisch lezen en mogelijk dyslectisch zijn. Deze toets wordt door de IB'er afgenomen. Afhankelijk van de uitkomst kunnen deze leerlingen naar de zorg doorverwezen worden, waar de diagnose dyslexie kan worden gesteld.

Bij leerlingen met een dyslexieverklaring worden eventueel (in overleg met IB'er) de toetsen van begrijpend lezen voorgelezen of wordt er gebruik gemaakt van audio ondersteuning. Dit wordt altijd vermeld in het leerlingvolgsysteem.

Wat doen de leerkrachten van groep 5 t/m 8 als een mogelijke achterstand in taalontwikkeling wordt gesignaleerd?

Leerlingen met lees-en/of spellingproblemen in de bovenbouw hebben behoefte aan extra herhaling van de leerstof om nieuwe lees- en spellingmoeilijkheden aan te leren of om eerder verworven kennis te onderhouden. Dit betekent meer instructie, meer leertijd en meer oefentijd, zodat de leerling meer gelegenheid krijgt zich de stof eigen te maken en deze te automatiseren. Daarbij wordt het Ralfi-lezen ingezet. Kinderen met een dyslexieverklaring worden begeleid in overleg met de behandelaar van het kind. Ouders worden hiervan op de hoogte gesteld. Ouders worden bij de behandelingen van de behandelaar betrokken. In de meeste gevallen zullen zij oefenpartner zijn van het kind. Scholen worden door de behandelaar geïnformeerd. Bij voorkeur wordt er samengewerkt in de driehoek school-ouder-specialist, met het kind centraal.

Indien een kind in aanmerking komt voor extra hulpmiddelen, compenserende maatregelen (dit zijn maatregelen die de nadelige gevolgen van de lees en/of spellingproblemen kunnen beperken of zelfs wegnemen. Bijvoorbeeld een spellingcontrole op de computer of een ander hulpmiddel zoals Textaid) of dispenserende maatregelen (Deze houden in dat een kind ontheffing krijgt van bepaalde opdrachten. Zo kunnen bepaalde toetsen mondeling worden afgenomen in plaats van schriftelijk), worden deze beschreven in het leerlingdossier. Leerlingen met een dyslexieverklaring leggen afspraken over het gebruik van eventuele hulpmiddelen, vast op een dyslexiekaart (zie bijlage 3). De dyslexiekaart ligt in de klas zodat invallers de dyslexiekaart makkelijk kunnen doorlezen. De kaart gaat met de leerling mee naar de volgende groep. Aan het begin van ieder schooljaar wordt opnieuw bekeken of de afspraken nog van toepassing zijn.

Deze hulpmiddelen en maatregelen moeten ervoor zorgen dat de leerlingen bij de overige vakken zo min mogelijk hinder ondervinden van hun lees-/spellingproblemen.

Als het uitbreiden van instructie- en oefentijd niet voldoende is om de leesvaardigheid te verbeteren, is, indien dit mogelijk is, verdere intensivering van het onderwijs noodzakelijk. Leerkracht en intern begeleider stemmen met elkaar af wat de inhoud van de extra begeleiding is en hoe deze hulp systematisch wordt opgebouwd. De

interventie is geen vervanging van de gewone lees- of spellingles, maar is daarop een aanvulling. Het streven is om 3 keer per week 20 minuten extra instructie- en oefentijd in te plannen. De interventie kan in een een-op-een situatie of in kleine groepjes plaatsvinden. Dit wordt beschreven in een groepsplan of individueel handelingsplan.

10.5 BIJLAGE 5 – DYSLEXIEKAART

Van: _____

Groep: _____

Datum: _____

De leerling heeft recht op de hieronder aangekruiste maatregelen:

- Voorlezen van toetsen
- Vergrote versie van toetsen
- Thuis voorbereiden van teksten van zaakvakken
- Mondelinge toetsen in plaats van schriftelijk (per toets in overleg)
- Niet meerekenen van spelling bij toetsen die niet over spelling gaan (maar wel aangeven in het werk)
- Meer tijd om toetsen te maken (1/3 van de tijd extra)
- Meer tijd om toetsen te leren, namelijk:
- Geen onvoorbereide leesbeurt in de klas
- Antwoorden aangeven in het opgavenboekje in plaats van op een apart formulier
- Gebruik mogen maken van hulpmiddelen als Textaid
- Gebruik mogen maken van een rekenmachine bij sommen die niet met hoofdrekenen te maken hebben
- Werkstuk op de computer maken

Handtekening leerling:

Handtekening leerkracht:

10.6 BIJLAGE 6 – STAPPENPLAN RISICOLEZER EN -SPELLERS

Stappenplan risicolezers en -spellers	
Stap 1	Vanuit de methodetoetsen en de Cito toetsen komt naar voren dat het kind onvoldoende scores behaalt op de toetsen voor het lezen (DMT en/of AVI) en/of de toetsen van spelling (Cito en PI-dictee). Het kind wordt aangemeld bij de intern begeleider voor een kindgesprek.
Stap 2	Het leerlingdossier wordt aangemaakt voor het kind en de gegevens die reeds in te vullen zijn, worden ingevuld door de leerkracht. Ouders worden hiervan op de hoogte gesteld. (zie bijlage format)
Stap 3	Er wordt een individueel handelingsplan voor het kind geschreven of het kind gaat mee met de intensief groep van het groepsplan voor het leesonderwijs dat wordt gegeven of voor het spellingsonderwijs in de groep.
Stap 4	De hoofd- en tussenmetingen, zoals beschreven in het dyslexieprotocol, worden nauwgezet gevolgd en de uitkomsten van de metingen worden in het leerlingdossier vastgelegd.
Stap 5	Naar aanleiding van de metingen worden de interventies elke keer bijgesteld. Dat wil zeggen dat het plan wordt aangepast met nieuwe doelen en een nieuw beoogd resultaat.
Stap 6	Na 3 tot 4 metingen met een (lage) V score kan de informatie uit het leerlingdossier gebruikt worden voor de aanmelding voor de aanvraag van een dyslexieonderzoek.
Stap 7	Aanvraag dyslexieonderzoek door ouders naar aanbieder mbv leerlingdossier.
Stap 8	Aanbieder beoordeelt aanvraag en doet aanvullend onderzoek(zie format beoordelingsformulier)